

Warszawa, dnia 10 grudnia 2020 r.

Komunikat FOR 41/2020: W międzynarodowych wskaźnikach wolności i demokracji Polska solidarnie spada wraz z Węgry

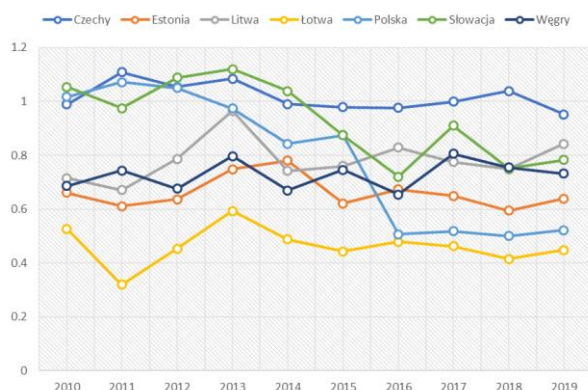
Synteza:

- Według międzynarodowych wskaźników oceniających różne wymiary działania demokracji i wolności, Polska wypada niekorzystnie na tle innych krajów posocjalistycznych: Czech, Słowacji, Litwy, Łotwy, Estonii, a wyraźnie podąża śladem najniżej ocenianych Węgry.
- W ostatnich 5 latach widoczne jest w Polsce istotne załamanie ocen we wszystkich analizowanych wskaźnikach.
- Polska z grona liderów rankingów dla analizowanej grupy krajów spadła na jedno z najgorszych miejsc.
- Takie wyniki świadczą o pogarszającej się stabilności politycznej, słabnącej ocenie wolności obywatelskich, praw politycznych, a więc coraz gorszej jakości demokracji w Polsce.
- Można zaobserwować przypadki pogarszania się wskaźników w przypadku także innych krajów regionu, jednak, z wyjątkiem Węgry, zmiany te nie są tak znaczące jak w Polsce.
- Liderami rankingów są w ostatnich latach Estonia, Litwa i Czechy.

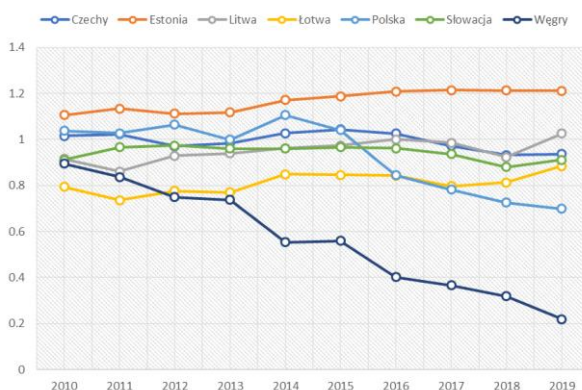
Wybrane wskaźniki opracowywane są przez wiodące organizacje międzynarodowe (Bank Światowy, Freedom House, Legatum Institute, Economist Intelligence Unit), które uwzględniają wiele aspektów funkcjonowania demokracji i wolności oraz stosujące różne metody badań. Niezależnie od przyjętej metodologii, wyłania się z nich podobny obraz jakości instytucji demokratycznych w analizowanych krajach.

Kształtowanie wskaźników w Polsce w ostatnich latach wypada niekorzystnie, zwłaszcza jeśli porównamy uzyskiwane wyniki z ocenami innych krajów o podobnej najnowszej historii i sytuacji gospodarczej. Polska uzyskuje niższe oceny niż: Czechy, Słowacja, Litwa, Łotwa, Estonia i wyraźnie podąża śladem najniżej ocenianych Węgry. Świadczy to o pogarszającej się stabilności politycznej, słabnącej ocenie wolności obywatelskich, praw politycznych, a więc coraz gorszej jakości demokracji w Polsce.

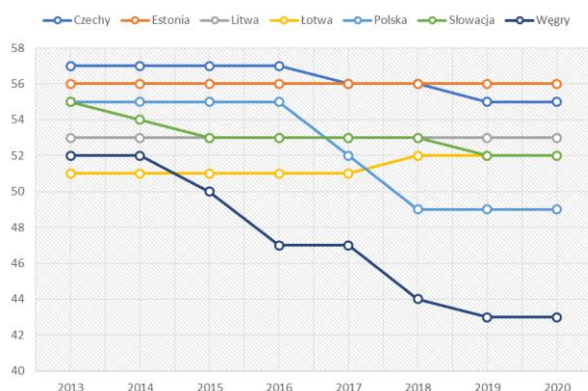
Political stability and absence of violence, Bank Światowy

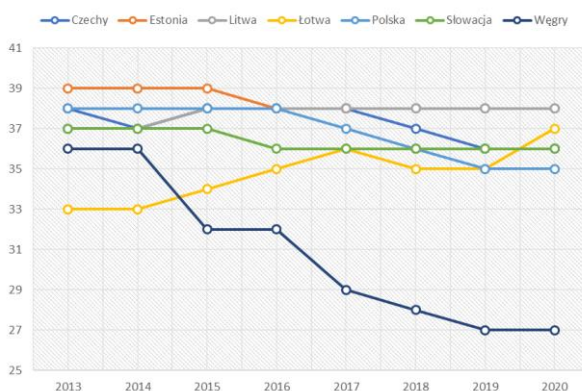
Voice and accountability, Bank Światowy

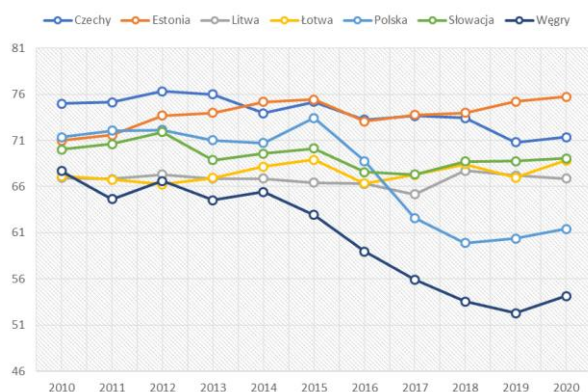
Civil liberties, Freedom House

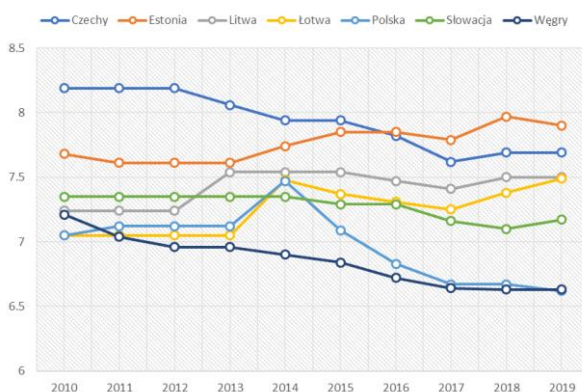
Political rights, Freedom House

Personal freedom, Legatum Institute

Democracy index, The Economist Intelligence Unit

Pod względem stabilności politycznej (*Political stability and absence of violence* Banku Światowego) jeszcze niedawno Polska była wśród liderów zestawienia dla analizowanej grupy krajów, jednak w ostatnich latach odnotowała znaczące pogorszenie ocen i znajduje się na pozycji niższej niż Węgry. Także stabilny w większości krajów wskaźnik partycypacja i kontrola obywatelska (*Voice and accountability* Banku Światowego) po 2015 r. załamał się w Polsce, która ostatecznie wyprzedza tylko Węgry (oceniane coraz słabiej systematycznie od 2005 r.).

Znaczące załamanie nastąpiło po 2016 r. w przypadku wolności obywatelskich i praw politycznych (*Civil liberties* i *Political rights* Freedom House). Wolności obywatelskie są słabsze na skutek działań rządu prowadzących do pogarszającej się niezależności mediów, spadku wolności uczelni i niezależności systemu szkolnictwa od wpływów politycznych, ograniczania wolności zgromadzeń i działania organizacji pozarządowych. Największy spadek nastąpił tu w ocenie niezależności sądów. W prawach politycznych gorsze noty uzyskują prawa wyborcze i ich bezstronne stosowanie, przejrzystość działań rządu, zabezpieczenia przed korupcją wysokich urzędników oraz ich niezależność od nacisków osób trzecich. Ponownie jedynie Węgry są w kategorii wolności obywatelskich i praw politycznych oceniane gorzej niż Polska. Tymczasem pozostałe kraje odnotowały pewną poprawę (np. Łotwa), utrzymały oceny (np. Litwa), a w najgorszym wypadku odnotowały co najwyżej niewielkie spadki (np. Słowacja).

Podobnie jest przy ocenie wolności osobistej (*Personal Freedom* Legatum Institute). Polska po silnym załamaniu w 2016 r. wyprzedza jedynie Węgry, a pozostałe kraje utrzymują stabilne oceny. Szczegółowa analiza badanych zagadnień pokazuje znaczące spadki oceny wolności zgromadzeń, wolności poglądów i przekonań religijnych, wolności słowa i braku dyskryminacji prawnej, wolności od arbitralnej ingerencji w prywatność obywateli, dostępu do obiektywnych informacji, możliwości krytyki rządu i stopnia bezpośrednich i pośrednich prób cenzurowania mediów przez rząd.

Dobrym podsumowaniem rozważań jest Indeks demokracji (*Democracy Index* The Economist Intelligence Unit). Tu Polska jest w zestawieniu za 2020 r. ostatnia. Zwraca też uwagę fakt, że uzyskany wynik jest znacząco niższy niż w pozostałych krajach – tylko Węgry mają podobnie słabą ocenę jakości demokracji. Uderzającą nisko oceniana jest w Polsce kultura polityczna, której oceny we wszystkich pozostałych krajach są dużo lepsze. Słabo wypada też ocena funkcjonowania rządu i uczestnictwa obywateli w polityce, ale tu różnice między Polską a poszczególnymi krajami nie są aż tak wyraźne.

Także w raportach organizacji znajdują się bezpośrednie odniesienia do Polski. Niestety w ostatnich edycjach są to uwagi o znaczącym pogorszeniu jakości działania państwa. Przykładowo w komentarzu do Indeksu demokracji zwraca się uwagę na spadek Polski poniżej pozycji Węgier. Tłem do tych rozważań jest stabilność krajów bałtyckich¹. Freedom House wyjaśnia spadek Polski w rankingu podjęciem przez rządzącą partię działań naruszających niezależność sądownictwa, przejmowania mediów i wyciszania krytyki ze strony społeczeństwa obywatelskiego². Legatum Institute komentując pogorszenie wolności osobistej w Europie Wschodniej podkreśla istotne ograniczenie wolności zgromadzeń, wolności słowa i dostępu do informacji w Polsce i na Węgrzech³.

Podsumowując wyniki zestawień można obok pogarszających się we wszystkich obszarach ocen Polski i Węgier zwrócić uwagę na liderów rankingów, którymi w ostatnich latach są oceniane coraz lepiej Estonia i Litwa oraz Czechy, które mimo trochę gorszych ocen, utrzymały wysoką pozycję w analizowanej grupie krajów.

¹ Democracy Index 2019, The Economist Intelligence Unit, <https://www.eiu.com/topic/democracy-index> <20.10.2020>, s. 31

² Freedom in the world 2020, Freedom House, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2020/leaderless-struggle-democracy> <18.11.2020>, s. 11.

³ The Legatum Prosperity Index™ 2020, The Legatum Institute, <https://www.prosperity.com/about/resources> <18.11.2020>, s. 25.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązuje i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

tel. 500 494 173

e-mail: patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORA

dr Katarzyna Bentkowska

Adiunkt w Instytucie Rynków i Konkurencji Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

e-mail: kbent@sgh.waw.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR
ul. Ignacego Krasickiego 9A • 02-628 Warszawa • tel. 22 628 85 11
e-mail: info@for.org.pl • www.for.org.pl
[f](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)/FundacjaFOR • [t](https://twitter.com/FundacjaFOR)@FundacjaFOR